

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,
ПО КОНКУРСА ЗА ЗАЕМАНЕ
НА НАУЧНА ДЛЪЖНОСТ „**ПРОФЕСОР**“
В КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ
НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО“
ПРИ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ-ВАРНА

С Т А Н О В И Щ Е

по обявен конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ в област на висше образование 3 „Социални, стопански и правни науки“ професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (в здравеопазването)“

Обща информация

Изготвил становището: Анастасия Райкова Станчева – Вълчева, проф. д-р, Икономически университет – Варна, катедра „Управление и администрация“

Основание за написване на становището: Участвувам в научното жури по конкурса съгласно заповед № Р-109-279 от 30.05.2018 проф. д-р Албена Керековска, д.м., за Ректор на Медицински университет – Варна, Със заповед на Ректора № Р-109-508 от 27.07.2018 г. ми е възложено да изготвя становище.

Конкурсът е обявен в Държавен вестник бр. 36 от 27.04.2018 г. Единствен кандидат по него е доц. Антония Славчева Димова – Йорданова, д.м. Тя е представила необходимите документи и публикации в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за приложението му в Медицинския университет - Варна.

Кратка характеристика на кариерата на кандидатката

Доц. Димова е завършила специалност „Здравен мениджмънт“ със степен „магистър“ в Медицинския университет – Варна. Освен това е придобила специалност по “Медицинска информатика и здравен мениджмънт”. През 2005 г. защитава дисертация и получава степен „доктор“ по специалност: 03.01.53 „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”.

След постъпването ѝ на работа в Медицинския университет, катедра „Икономика и управление на здравеопазването“, тя извървява целия академичен път от асистент до доцент по “Организация и управление извън сферата на материалното производство (в здравеопазването)“. Представила е съответните дипломи. Многобройните публикации в чужбина, участието ѝ в редица международни проекти, включително като експерт и консултант, изнасянето на лекции в чуждестранни университети показват нейната

чуждоезикова подготовка (английски език).

С образователните степени и академичните длъжности, които е заемала, тя напълно **съответства** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника на МУ за приложението му. Към това трябва да добавим и административната работа, която тя паралелно изпълнява като ръководител на катедрата.

Активната ѝ научно-изследователска работа, вкл. международна, участието в многобройни изследователски проекти, работата със студенти и докторанти плюс консултантската дейност и административните ѝ ангажименти я характеризират като изграден учен в областта на здравния мениджмънт. Не напразно тя е експерт за България в Европейската обсерватория за здравни системи и политики в Генералната дирекция по здравеопазване на Европейската комисия и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, а също - Консултант на Световната банка по проект за анализ на хоспитализациите в България.

Общо описание на научните трудове, представени за конкурса

Доц. Димова е представила списък на публикациите ѝ след конкурса за доцент. Структурата им обхваща всички видове академични публикации:

- монографии – 5, от които една самостоятелна за участие в конкурса за професор (177 стр.) и 4 в съавторство;
- студия - 1 (186 стр. ?);
- статии - 15;
- доклади – 6;
- учебници (участие) – 1.

По-същественото е, че монографиите, в написването на които тя участва, са публикувани в авторитетни издателства в чужбина - Palgrave Macmillan, Mc Graw Hill, издателството на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и др. 5 от статиите са публикувани в списания с импакт-фактор, 4 статии са публикувани в реферирани периодични издания на английски език. Голяма част от публикациите са резултат от участието на доц. Димова в международни проекти на ниво Европейска комисия, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и Световна здравна организация.

Специално внимание заслужава представената самостоятелна монография (хабилитационният труд) „Health Financing System in Bulgaria“, на английски език. Тя е посветена на този значим социален и икономически проблем. Текстът е много конкретен, целенасочен и концентриран, без да се излиза от неговата тематика. Направено е много пространно политико – икономическо изследване върху финансирането на здравната система у нас, за продължителен период от време - основно от 1991 г. и до сега, но с встъпление от 1918 г. Този продължителен период от близо 100 год. е подразделен на етапи според хода на здравната реформа. Всеки от тях е характеризирани въз основа на богата информация, почерпена от няколко авторитетни източника като Световната банка, Световната здравна организация, Евростат, Националният статистически институт и др.

Авторката успява с кратки думи, лаконично, да предаде същината на

извършваните към определен период промени в системата на здравеопазването у нас и нейното финансиране, в частност. Все в същия стил, но много основателно, тя успява да синтезира изводи относно достиженията и проблемите в реформата на здравната система. Основно те касаят факта, че целта да се създаде система за финансиране, основана на солидарността и социалната справедливост, не е постигната. Продължават да съществуват сериозни здравни неравенства, а темпът на нарастване на частните разходи за здравеопазване значително изпреварва този на публичните разходи. Това ясно говори за отсъствие на финансова защита на населението, за нестабилност и неефективност на финансирането на здравната система.

Генералният извод от разработката, до който достига авторката е, че „онова, което липсва на системата в най-голяма степен не са финансови ресурси, а принципи и ценности“, на чиято основа да бъде изградена. Тя деликатно, но ясно прави мащабен извод, че управлението на финансовата система и цялото национално здравеопазване стъпка по стъпка се е отклонило по спешни и лесни политически решения, с които постепенно се отдалечава от първоначалните принципи и ценности и от стратегията на реформата.

Предложението ѝ е да се възстановят принципите, с които тя е започнала преди около 20 години – да се възстанови принципът на солидарност във финансирането на здравната система и да се възстанови автономията на НЗОК. Над всичко това авторката поставя изискването да се изгради система за управление на качеството на здравеопазването, чрез която да се постигне ефективност на финансирането му. Тя изгражда пирамида от принципи и ценности, които да бъдат фундамент на системата.

Така, можем да направим извода, че настоящата монография е своеобразно обобщение на натрупаните знания и опит на кандидатката от многобройните ѝ участия в проучвания и изследвания на българското здравеопазване, включително оценки от позицията на Европейската комисия. Разработката е ценна и допринася за развитие на областта „Организация на здравеопазването“ със съдържащата се пространна информация за финансирането на здравната ни система, почерпена от авторитетни европейски и световни източници, с обстояния анализ на процесите на акумулиране и използване на финансовите ресурси и с реалистичния критичен поглед върху състоянието ѝ.

Погледнато формално - по съдържание, обхват и оформление, **книгата напълно отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника на МУ за приложението му (чл. 90 (1), т. 8.1).

Многобройните публикации на доц. Димова са съсредоточени основно в две области: „Организация и управление на здравеопазването и здравна политика“ – с най-голям брой и обем публикации в чужбина и в страната и „Управление на качеството в здравеопазването“. Към тях може да се добави областта „Управление на човешките ресурси в здравеопазването“, макар и значително по-скромно развита.

Впечатляващ е броят на цитиранията – 201 в български публикации и над 1000 - в научните бази Web of Science, Scopus и Google Scholar. Между тях има и публикации с пресметнат импакт-фактор – едно отлично постижение на

кандидат в областта „Социални и стопански науки“. Едновременно, тя е взела участие в работата на списанието „Health Policy“ на издателството Elsevier, Амстердам, Нидерландия, като рецензент, потвърдено със сертификат от издателството.

Както и по-горе споменах, доц. Димова е участвала в редица международни изследователски проекти на ниво Европейска комисия, Организация за икономическо сътрудничество и развитие, Световна здравна организация – като експерт и като представител за България. През последните години тя активно и редовно е участвала в работата на Годишна среща на мрежата на СЗО; в Годишните срещи на мрежата по здравна политика на Европейската обсерватория за здравни системи и политики и редица други конгреси и конференции в областта на управление на здравеопазването.

Паралелно с това тя е участвала в редица научни журита – в Медицинския университет - Варна, в Икономическия университет - Варна и др.

Същевременно тя е научен ръководител на петима докторанти.

Това общо описание на научното творчество на доц. Димова ми дава основание да преценя, че то **напълно отговаря** на изискванията на Закона и Правилника за приложението му.

Оценка на преподавателската работа на кандидатката

Доц. Антония Димова е член (и напоследък ръководител) на катедрата „Икономика и управление на здравеопазването“ в МУ от вече повече от 18 г. (от 1 август 1999 г.). За последните 4 години учебната ѝ натовареност постоянно е над 300 ч. – повече от двойна, при норматив за университета 126 ч. (Справка за учебната натовареност, № 112-169 / 09.05.2018 г.) През това време тя води занятия, в бакалавърската и магистърската степен, по дисциплините: Основи на управлението в здравеопазването; Лидерство в здравните организации; Управление на качеството в здравеопазването; Здравно политически анализи. Изнасяла е също лекции в чуждестранни университети.

Междувременно за периода 2013 – 2018 г. тя е участвала в 7 дългосрочни международни изследователски проекти, завършили с публикации в авторитетни издания. В редица от проектите тя е била експерт за България на ниво Европейска комисия и ОИСР.

За нуждите на занятията си кандидатката е участвала в разработването на 1 учебник и редица нагледни материали по темите. Работата ѝ със студентите се изразява още в ръководство на дипломанти (над 30) и рецензиране на дипломни работи и магистърски тези.. Освен това тя е научен ръководител на 5 докторанти (редовна и задочна форма), които се обучават за нужните на Факултет „Обществено здравеопазване“.

Тези данни ясно показват, че кандидатката **отговаря на изискванията** на Закона и правилника на МУ за приложението му (чл. 100) - да притежава степен „доктор“ по съответната научна специалност; да е заемала научна длъжност „доцент“ не по-малко от 7 г.; да е имала учебна натовареност не по-малко от 100 уч. часа; да е научен ръководител на не по-малко от трима докторанти.

Приноси в научно-изследователската работа, цитирания

При общата оценка на научните приноси на доц. А. Димова се основавам на убеждението, че тя е имала чудесната възможност да свързва резултатите от своите изследвания с преподавателската си работа, да свързва реалните проблеми от практиката на здравеопазването с възможностите за усъвършенстването му.

Цялостното творчество на доц А. Димова систематично се развива в областите Организация и управление на здравеопазването и здравна политика и Управление на качеството в здравеопазването. Значим превес има първото направление с 21 публикации, вкл. монографията по конкурса, развивано през годините след придобиване на длъжността „доцент“. В справката за приносите е посочено и трето направление – „Управление на човешките ресурси в здравеопазването“, но то бледнее на този фон с една единствена публикация (учебник).

Считам, че следва да се открие научен принос в организационната теория – кандидатката разработва серия концептуални модели за изследване на една национална система (в случая здравната), които доразвиват теорията:

- модел „достъп до здравеопазване - качество – разходи“ заедно с изисквания към системата за финансиране;

- многостепенен модел на финансирането на здравната система;

- модел „здраве, здравна система и финансиране на здравната система“;

- национален модел на финансовите потоци в здравната система (вкл. сравнителен анализ на моделите от различните периоди) и др.

Второ, научен принос следва да се открие в много дългосрочното изследване на една национална система: Започвайки от преди 100 години, акцентът на анализа е върху развитието на системата за финансиране на здравеопазването за пълния 20 годишен период на реформи в нея. Изведени и обосновани са основните проблеми, авторката е достигнала до причините за тях. Този пространен и многогодишен анализ е основа за формулирането на основни направления за развитието на здравната система, а оттук - и на системата за нейното финансиране.

Като приноси в областта на „здравния мениджмънт“ следва да се открият:

- Извършен е анализ на здравната реформа и здравната политика в България за многогодишен период, вкл. са изследвани лекарствената политика и политиката по доброволно здравно осигуряване. Анализирани са достъпът до здравеопазване и удовлетворение на здравните потребности на населението. Формулирани са мерки за развитие.

- За приложен принос може да се счита разработената методика за оценка на безопасността в болнични структури. Обобщени са детерминантите на безопасността и е разработен инструментариум за оценка на безопасността за пациентите.

- Също като приложен принос следва да се оцени проучване на влиянието на интегриран модел за предоставяне на здравни и социални услуги на хронично-болни.

Впечатляващ е броят на цитиранията – 201 в български публикации и

над 1000 - в научните бази Web of Science, Scopus и Google Scholar. Между тях има и публикации с пресметнат импакт-фактор. (справката е направена от библиотеката).

Заклучение

Познавам кандидатката лично от времето на първите ѝ стъпки като асистент и ценя високо нейното израстване като учен и административен ръководител.

Вземам предвид, че е била избрана за „доцент“ преди повече от 7 години, че е публикувала значим обем научни и приложни разработки, вкл. самостоятелна монография, с оригинални приноси, че е участвала в множество международни изследователски проекти, че е изпълнявала достатъчна по обем и разнообразие преподавателска дейност, че изпълнява и административна дейност. С всичко това тя отговаря на изискванията на Закона РАСРБ и на Правилника за развитие на академичния състав в МУ (чл. 100 във връзка с член 102). Затова давам **положителна** оценка доц. А. Димова да заеме длъжност „професор“. **Предлагам на научното жури да присъди на доц. Антония Славчева Димова – Йорданова, д.м., академичната длъжност „професор“** в област на висше образование 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (в здравеопазването)“.

30.08.2018
Варна

Съставил становището:
(Анастасия Р. Станчева, проф. д-р)